

2 pav. Geležiniai peiliai iš perkasos 2. K. Duderio nuotr.
Fig. 2. The iron knives from area 2.

fragmentų vienas greta kito, rasti du geležiniai peiliai (2 pav.). Vienas peilis – lenkta nugarėle, per vidurį perlenktas (veikiausiai sulankstytas arimo metu), kitas – tiesia nugarėle. Tipologiškai peilis tiesia nugarėle galėtų būti datuojamas gana plačiu chronologiniu laikotarpiu, t. y. I tūkst. – II tūkst. pradžia, o peilis lenkta nugarėle, remiantis analogiškais radiniais iš Žiemgalos kapinynų, kuriems tokie radiniai yra būdingiausi, galėtų būti datuojamas VI–XII a. Tačiau įvertinus 2016 m. rasto profiliuoto ietigalio chronologiją, t. y. VI–VII a., galima teigti, jog tirtos perkasos gretimybėje galėjo būti būtent šio laikotarpio palaidojimas, kuris buvo nuartas.

Panašu, jog dabar ariamame lauke, netoli nuo tirtos perkasos buvęs griautinis kapas, kuris buvo nuartas, o įkapės ir kaulai išsklaidyti nedideliame plote. Remiantis antropologinių tyrimų išvada, tikėtina, jog tiek atsitiktiniai radiniai (ietigalis ir peilis tiesia nugarėle), tiek ir paskiri kaulai galėjo būti iš vieno palaidojimo (18–20 m. nenustatytos lyties individo).

Ateityje būtina toliau tirti šią teritoriją, nes yra labai didelė tikimybė surasti nesuardytų viduriniojo geležies amžiaus I pusės palaidojimų, taip pat, remiantis pavieniais keramikos grublėtu paviršiumi radiniais, tikėtina, jog šioje vietoje galėjusi būti ir ankstyvesnė, t. y. romėniškojo laikotarpio senovės gyvenvietė. Šias hipotezes patvirtins arba paneigs detalesni tyrinėjimai.

The Supposed Cemetery of Parupė

In 2017, 3 areas (a total of 30 m^2) were excavated at the supposed cemetery of Parupė (Biržai District). Naturally formed layers up to 40 cm thick were found in areas 1 and 3. A 35 cm thick layer formed by ploughing was found in area 2. Two iron knives (Fig. 2) and some cracked human bones were found in an upper layer of mixed soil. The artefacts could date to the 6th–7th centuries. A survey of the ground around area 2 yielded some sherds of hand thrown pottery with rough surfaces, iron slag, and clay daub (Fig. 1).

Mindaugas Grikpėdis

Klemiškės kapinynas

2017 m. atlikti detalieji tyrimai Klemiškės kapinyno (Klaipėdos r.) (UK 39038) teritorijoje suprojektuoto dujotiekio vietoje. Klemiškės kapinynas žinomas nuo XX a. pradžios, kai jį kasinėjo A. Bezzenbergeris, tačiau po II Pasaulinio karo žinios apie tikslią kapinyno lokaciją buvo prarastos ir tik prieš keletą metų sužinojus apie aptiktus geležies amžiaus radinius ir atlikus archeologinius tyrimus, kapinyno vieta ir vėl tapo žinoma bei saugoma (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 141–143).

2017 m. ištirta viena 48 m ilgio ir 1,5–2,75 m pločio perkasa, kurios plotas – 85,55 m^2. Tai antroji kapinyno teritorijoje ištirta perkasa lokalizavus jos vietą, todėl ji įvardyta ***perkasa 2***. Pagal tyrimų etapiškumą bei tyrinėto ploto

orientaciją pasaulio šalių atžvilgiu perkasą galima suskirstyti į 3 dalis (1 pav.).

Perkasos PV dalis buvo tiriama 1 m aukščiau nei likusi dalis esančioje (statybų metu dirbtinai suformuotoje) terasoje. Ši atkarpa 18,3 m ilgio, 1,5–1,8 m pločio, ji orientuota ŠR–PV kryptimi. Tyrimai vykdyti iki projektinio 1,1–1,2 m gylio, įžemis šioje dalyje nepasiektas (1:a pav.). Iki 80–90 cm gylio slūgsojo nevertingi piltiniai XX–XXI a. suformuoti horizontai. Po jais atidengtas horizontas su pavieniais radiniais iš suardytų geležies amžiaus kapų, tikėtina, jog giliau šioje vietoje gali būti išlikusių sveikų ar apardytų kapų.

Nuo anksčiau aprašytos perkasos atkarpos ŠR dalies ŠV–PR kryptimi išmatuota 25,4 m ilgio, 1,6–2,6 m pločio centrinė perkasos dalis, kuri tirta iki įžemio, t. y. 0,7–2 m gylio nuo perkasos paviršiaus (1:b pav.). Keliose vietose greta perkasos V kraštinės įžemis nepasiektas, nes atidengti galbūt kapų duobių kontūrai, kurie tęsiasi už perkasos V ribos. Kadangi projektuojamas dujotiekio vamzdis jų nekliudė, nuspręsta šių duobių nepreparuoti ir palikti ateities tyrimams. Šioje perkasos dalyje 35–45 cm gylyje aptiktas apardyto akmenų vainiko fragmentas. Išlikę 7 akmenys sudaro 3,2 m ilgio vainiko dalį. Taip pat aptikti ne mažiau kaip dviejų sunaikintų V–VI a. kapų likučiai – pavieniai sunykę žmogaus kaulų fragmentai bei papuošalai: 2 vario lydinio lankinės ilgakojės segės, storagalės apyrankės daugiakampiais galiukais fragmentai, įvijiniai žiedai, gintaro karoliai ir kt.

Prie perkasos centrinės atkarpos ŠR dalies buvo prijungta ŠR kryptimi orientuota 4,3 m ilgio, 1,8 m pločio (kapo vietoje praplėsta iki 2,8 m) perkasos Š dalis, kuri tęsėsi iki sklypo Klevų g. 1B ribos (1:b pav.). Ši dalis tirta iki įžemio (0,5–1,1 m gylis nuo perkasos paviršiaus), po velėna atidengtos dvi ŠV–PR kryptimi orientuotos tranšėjos, tarp kurių išlikusiame

1 pav. Situacijos planas: 1 – 2017 m. tirtos perkasos 2 PV dalis, tirta iki projektinio 1,1–1,2 m gylio; 2 – perkasos 2 dalis, tirta iki įžemio; 3 – spėjamos galimų kapų vietos (netirta); 4 – akmenų vainiko vieta; 5 – 2014 m. tirta perkasa 1; 6 – kultūros vertybių teritorijų ribos. M. Grikpėdžio brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – the SW part of trench 2 excavated in 2017 down to a planned depth of 1. 1–1.2 m; 2 – the part of trench 2 excavated down to natural soil; 3 – suspected (uninvestigated) sites of possible burials; 4 – stone circle site; 5 – trench 1 excavated in 2014; 6 – boundaries of the cultural heritage territory.

apie 1 m pločio nesuardytame horizonte aptikti apardyto kapo likučiai (2 pav.). K*apas 1* – nesunaikintas horizontas atidengtas 30 cm gylyje, pirmieji radiniai – geležinis strypelis bei vario lydinio įvijinis žiedas aptikti 50 cm gylyje, likę slūgsojo 50–60 cm gylyje nuo perkasos paviršiaus. Tai 2 gintaro karoliukai, vario lydinio ilgakojė lankinė segė, geležinių dirbinių fragmentai, 2 vario lydinio žiedai, vario lydinio plokštelės fragmentas, smiltainio verpstukas (3 pav.). Kapo duobėje neaptikta jokių kaulų ar jų fragmentų. Kapo duobės R riba buvo orientuota Š–P kryptimi, už jos ribų atidengtas gelsvas smėlis – įžemis. Kapo duobės ŠV riba buvo už perkasos ŠV kraštinės, todėl padaryta per-

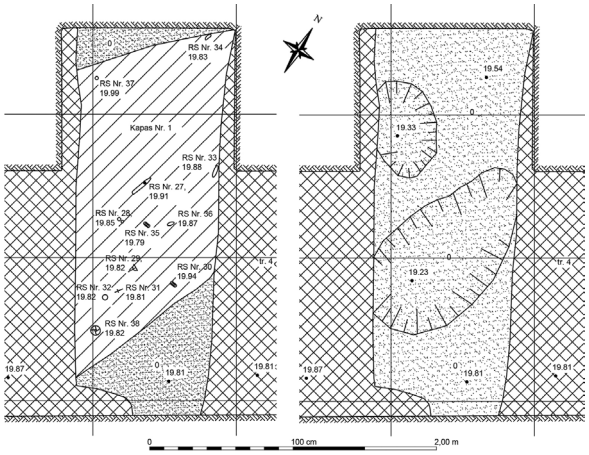

2 pav. Kapo 1 planas. Kairėje – radinių išsidėstymas, dešinėje – kapo duobės dugnas. M. Grikpėdžio brėž.

Fig. 2. Plan of burial 1. Left: arrangement of the finds, right: the bottom of the grave pit.

3 pav. Kape 1 aptikti radiniai: 1–5 – vario lydinio dirbiniai (lankinė ilgakojė segė, žiedai, dirbinio fragmentas); 6 – gintariniai karoliai; 7–9 – korozijos paveikti geležinių dirbinių fragmentai; 10 – smiltainio verpstukas. M. Grikpėdžio nuotr.

Fig. 3. Finds discovered in burial 1: 1–5 – copper alloy artefacts (a crossbow brooch with a long foot, rings, and an artefact fragment); 6 – amber beads; 7–9 – corroded fragments of iron artefacts; 10 – a sandstone spindle whorl.

kasos išpjova šia kryptimi. Išpjovos V pusėje išryškėjo gelsvo smėlio horizontas – įžemis, taigi buvo pasiekta kapo duobės ŠV riba, pagal kurią nustatyta, jog horizontas ŠV–PR kryptimi tęsiasi apie 2 m (2 pav.). Didžioji dalis radinių koncentravosi anksčiau aprašytoje kapo duobės R pusėje, o išpjovos vietoje aptiktas tik geležinio dirbinio fragmentas bei gintaro karoliukas. Maždaug 90 cm gylyje nuo perkasos paviršiaus pasiektas įžemis, kuriame išsiskyrė du netaisyklingo ovalo formos kapo duobės pagilėjimai. Mažesnysis buvo 70x45 cm dydžio, orientuotas ŠV–PR kryptimi, gylis – 1,1 m nuo perkasos paviršiaus. Didesnysis buvo apie 140x75 cm dydžio, orientuotas Š–P kryptimi, jo kontūrai beveik idealiai sutapo su pagrindine radinių koncentracija, gylis siekė 1,2 m nuo perkasos paviršiaus. Tikėtina, jog pagal šiuos pagilėjimus gali būti identifikuojami atskiri palaidojimai, kurių nepavyko išskirti pagal kapo duobės kontūrus. Bendras išryškėjęs kapo duobės dydis buvo maždaug 2x1 m, kontūrai išryškėjo 30 cm gylyje ir tęsėsi iki 1,2 m gylio nuo perkasos paviršiaus. Pagal aptiktus radinius kapas 1 gali būti datuojamas V–VI a.

Tyrimų metu visose perkasos dalyse aptikta geležies amžiaus radinių iš suardytų kapų, centrinėje perkasos dalyje aptiktos bent dvi radinių iš suardytų kapų koncentracijos bei akmenų vainiko fragmentas, o perkasos Š dalyje aptiktas apardytas kapas 1. Be jau minėtų radinių, taip pat aptiktas geležinis pentinas, vario lydinio

pasaginės segės cilindriniais galais fragmentas, dirbinio apkalų fragmentai, lipdytos keramikos šukių ir kt. Aptikta medžiaga gali būti datuojama V–XII a., ji perduota MLIM. Tyrimų rezultatai parodė, jog Klemiškėje yra išlikę nesuardytų vertingų archeologinių horizontų.

Klemiškė Cemetery

In 2017, an excavation (one 48 m x 1.5–2.75 m trench, 85.55 m²) was conducted at the site of a planned gas line on the grounds of Klemiškė Cemetery (Klaipeda District) (Fig. 1). Iron Age finds from destroyed burials were found in every part of the trench, at least two find concentrations from destroyed burials and a stone circle fragment in the central part of the trench, and disturbed burial 1 in the N part of the trench (Fig. 2). Burial 1 contained a copper alloy crossbow brooch with a long foot, three copper alloy rings, three amber beads, fragments of iron and copper alloy artefacts, and a sandstone spindle whorl (Fig. 3). The investigation results showed that undisturbed archaeologically valuable horizons have survived in Klemiškė.

Dovilas Petrulis

Lakštingalų kapinynas

2017 m. birželio–rugpjūčio mėnesiais archeologiniai žvalgymai ir žvalgomieji tyrimai vykdyti Lakštingalų kaimo (Panevėžio r., Naujamiesčio sen.) lauke, esančiame Sudramalos ir Nevėžio upių santakoje, 300 m į PV nuo kaimo keliuko, vedančio į sodybą, 330 m į R nuo kelio Panevėžys–Naujamiestis. Vieta yra ariamame lauke su nedidele kalvele (1 pav.). Žvalgyta spėjamo kapinyno teritorija. Žvalgymų lauko dydis – 140x100 m. Potencialioje spėjamo kapinyno vietoje tirta viena 5x2 m dydžio perkasa.

Žvalgymų būtinybę lėmė 2017 m. dirvožemio paviršiuje rastos II–V a. kapams būdingos įkapės: žalvarinės apyrankės ir antkaklės fragmentai. Armens paviršiuje aptikta žmogaus kaulų fragmentų (suirę šonkaulio ir kaukolės kaulų fragmentai, nepaveikti ugnies). Apie šioje

1 pav. Lakštingalų kapinyno bendras vaizdas 2017 m. D. Petrulio nuotr.

Fig. 1. General view of Lakštingalos Cemetery in 2017.

